

مسیحیت در ایران

● سیدعبدالمجید میردامادی

◀ ظهور اسلام و گسترش قلمرو حکومت اسلامی با سقوط امپراطوری ساسانیان در ایران، شرایط دیگری را برای مردم و پیروان آئین‌های مختلف دینی در این محدوده جغرافیایی فراهم آورد، زیرا اسلام با احترام فوق‌العاده و با به رسمیت شناختن دیگر ادیان الهی خصوصاً با ادای احترام به مقام نبوت حضرت عیسی مسیح و مقام عالی حضرت مریم به عنوان یکی از چهار زنی که اسلام از آنان با نیکی فراوان یاد می‌نمود، در ابتدای ظهور خود هیچ‌گونه خصومتی را در مقام عمل اعمال ننمود، بلکه ضمن به رسمیت شناختن این آئین‌های الهی عمل به آنها را عین صواب دانست.

گسترش ادیان تبلیغی و دعوتی در طول قرون و اعصار بنا بر ویژگی خودشان است که مناطق و قلمروهای فرهنگی و جغرافیایی را درمی‌نوردند و به مقتضای پیام الهی خود، فطرت‌های انسان‌ها را مجذوب و با ارائه حقایق خود قلب و روح انسان‌ها را تسخیر می‌کنند و زمینه پذیرش و دریافت خود را برای مخاطب خود فراهم می‌سازند و کمتر می‌توان شاهد آن بود که یک قوم یا ملتی و یا نمایندگان آن‌ها در پی سعادت و رستگاری خود به دنبال گم‌گشته یا موعودی به گوشه و کنار جهان رهسپار شده باشند. اما این جستجوی قدسی و با عظمت در نقاط مختلفی از تاریخ کهن و فرهنگ و تمدن دیرینه ایرانی به کرات رخ داده است. اسناد و مدارک تاریخی این مدعا، متون کتب مقدس و دینی دو آئین الهی زرتشت و مسیحیت است که به دو سند آن اشاره می‌شود:

۱. بشارت ظهور عیسی (ع) را برای اولین بار در تاریخ قدیم ایرانیان در کتاب جاماسب نامه منسوب به جاماسب حکیم، که رساله‌ای فارسی و مشتمل بر سؤال و جواب بین گشتاسب شاه و جاماسب حکیم رد و بدل شده است، می‌توان یافت. در طی این سؤال و جواب‌ها مسائل گوناگون دینی و اخلاقی مورد بحث واقع شده است. مخصوصاً در آخر آن، پیش‌گویی‌هایی راجع به سرنوشت ایران زمین و ظهور موعودهای زرتشتی (سوشیانت) بیان می‌شود. جاماسب که در داستان‌های دینی و ملی قدیم ایران وزیر گشتاسب و داماد زرتشت معرفی شده است.^۱ پس از کشته شدن زرتشت در آتشکده بلخ، وی رهبری آئین و جامعه دینی را به عهده دارد^۲ که توسط زرتشت ایجاد می‌شود. باید توجه داشت که زمان تولد و ظهور زرتشت بنا بر اختلاف از شش هزار سال پیش از میلاد مسیح تا ششصد قبل از میلاد بیان شده است.

۲- انجیل متی باب دوم:

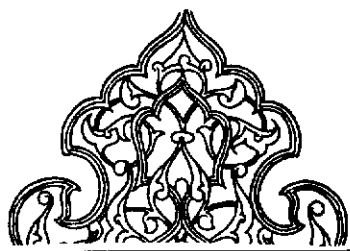
«و چون عیسی در ایام هیروودیس پادشاه در بیت لحم یهودیه تولد یافت، ناگاه مجوسی چند از مشرق به اورشلیم آمده گفتند کجاست آن مولود که پادشاه یهود است زیرا که ستاره او را در مشرق دیده‌ایم و برای پرستش او آمده‌ایم.»

دو روایت مذکور به نوعی مکمل همدیگر بوده و بسیاری از شبهاتی را که در خصوص استناد و تطبیق آن مطرح می‌کند پاسخ می‌دهد؛ از جمله آنکه این بشارت از طریق اخبار یهود گرفته نشده است. زیرا تاریخچه دیرینه آئین زرتشت و جاماسب حکیم حتی از تولد موسی (ع) نیز دیرینه‌تر است و دیگر آنکه تنها دین غالب ایرانیان از قبل از آن زمان زرتشتی یا مجوس بوده است و هرگز دیده نشده که به هیچ یک از اقوام و ملل غیرایرانی «مجوس» اطلاق شود و آن نوع هدایایی که توسط این مجوسان به مسیح داده می‌شود از نوع آن هدایایی است که بنا به شواهد در ایران قدیم هدیه داده می‌شده است. گذشته از همه در قدیمی‌ترین شرح موجود از انجیل در قرن چهارم میلادی در مورد این مجوسان آمده است: «مردان مشرق زمینی بودند که از ایران آمده بودند زیرا در میان آنان مغان فریبکار دانسته نمی‌شوند بلکه مردمی خردمند به شمار می‌روند.»^۳

مارکوپولوی ونیزی که در قرن سیزدهم میلادی که به عنوان اولین مسیحی اروپایی به ایران می‌آید، در سفرنامه خود نوشته در ایران شهری هست به نام سبا (که منظور شهر ساوه کنونی است) که از آنجا سه مغ به نام بالتازار^۴، گاسپار^۵ و ملچپور^۶ برخاسته و برای پرستش حضرت عیسی به بیت‌الرحم رفته‌اند و هر نفر آن‌ها امروز با ریش و زلف در مقبره مجلی مدفونند. مارکوپولو در شهر راجع به این سه نفر تحقیقات مفصلی نمود ولی هیچ‌کس نتوانست اطلاعات صحیحی درباره آنها بدهد، جز اینکه در زمان قدیم آن سه مغ در آنجا به خاک سپرده شده‌اند.^۷

در هر حال آشنایی ایرانیان با آئین مسیحیت سابقه‌ای بسیار دیرینه دارد و ایرانیان در استقبال از این آئین آسمانی نقش به‌سزایی ایفا نموده‌اند؛ هرچند که حضور تاریخی این دین با نشیب و فرازهای زیادی همراه بوده است، ولی از آغاز تاکنون همیشه نشاط و حیات یک دین آسمانی را در کشور ما داشته است؛ به گونه‌ای که می‌توان گفت مسیحیت از آغاز در ایران بوده است.

هنگامی که عیسی مسیح متولد گردید فرهاد پنجم در ایران اشکانی حکومت می‌کرد قلمرو اشکانیان (م ۲۲۶-۱۵۰ ق م) در آن دوران بین‌النهرین و بابل و عیلام، ماد غربی، ماد علیا و پارت بود، ولی رواج این کیش را در تمامی سرزمین ایران به دوران اردوان سوم اشکانی (۱۲ تا ۳۹ یا ۴۰ م) نسبت می‌دهند و هنگامی که در واقعه روز پنطیکاست یعنی روز نزول روح‌القدس می‌خوانیم که «روز پنطیکاست پارتیان و مادیان و عیلامیان و ساکنان جزیره در اورشلیم حاضر بودند و هر یک موعظه رسولان را به زبان خود شنیدند»^۸، باز اینان نیز ایرانیان بودند؛ زیرا پارتیان اهالی خراسان امروز، مادیان اهالی کردستان امروز و عیلامیان اهالی

خوزستان امروز و جزیره منظور بین‌النهرین است که تمامی این ایالات جزء ایران قدیم است^۱ که خود حوزه حکومت اشکانی است.

ظهور اسلام و گسترش قلمرو حکومت اسلامی با سقوط امپراطوری ساسانیان در ایران، شرایط دیگری را برای مردم و پیروان آئین‌های مختلف دینی در این محدوده جغرافیایی فراهم آورد، زیرا اسلام با احترام فوق‌العاده و با به رسمیت شناختن دیگر ادیان الهی خصوصاً با ادای احترام به مقام نبوت حضرت عیسی مسیح و مقام عالی حضرت مریم به عنوان یکی از چهار زنی که اسلام از آنان با نیکی فراوان یاد می‌نمود، در ابتدای ظهور خود هیچ‌گونه خصومتی را در مقام عمل اعمال نمود، بلکه ضمن به رسمیت شناختن این آئین‌های الهی عمل به آن‌ها را عین صواب دانست. در آنجایی که می‌فرماید: ان الذین آمنوا والذین هادوا و النصرای والصابئین من امن بالله والیوم الاخر و عمل صالحاً فلهم اجرهم عند ربهم و لا خوف علیهم و لا هم یحزنون...^{۱۰}

و در خصوص پیروان و رهبران این آئین الهی می‌فرماید: ... «و لیتجدرنّ اقربهم مودة للذین آمنوا الذین قالوا انا نصاری ذلك یأمنهم قسسیین و رهبانا و انهم لا یتکبرون»^{۱۱} و یا در قرآن کریم می‌بینیم دو نام عیسی و مسیح با چه عظمتی ۶۱ بار یاد شده است. و یا در سخنان حضرت پیامبر اسلام که فرمودند: «من آذی کتیباً کمّن آذانی»^{۱۲} و عمدتاً در قالب تفکر رهبران تشیع از ائمه اطهار رسیده که می‌توان به خطبه ۱۵۹ نهج‌البلاغه در سجایای حضرت مسیح که از حضرت علی (ع) نقل می‌شود و یا به گفتگوهای حضرت امام صادق (ع) و حضرت رضا (ع) مراجعه نمود و زمینه بسیار مناسبی را خصوصاً در روابط مسیحیان با شیعیان جستجو نمود؛ که این‌گونه روابط در دیگر فرق اسلامی با مسیحیان دیده نشده است. باری هنگامی که در این دوران اسلام وارد ایران می‌شود با پیروان و جوامع مختلف ادیان از جمله زرتشتیان، یهودیان، مسیحیان، صابئین و بعضی از فرق و مذاهب تابعه این ادیان روبرو می‌شود؛ و از آنجایی که اینان را «اهل کتاب» می‌خواند طبق قوانین اسلامی و در قالب «پیمان اجتماعی» با آنان عمل می‌نماید و حقوق اجتماعی خاصی بالاتر از آنچه برای مشرکین در نظر می‌گرفت قائل می‌شود.

کلیساهای ایران

الف. کلیساهای ارتدکسی

۱. کلیسای ارمنی

قوم ارمنی از هزاره دوم پیش از میلاد مسیح در کوهستان‌های ارمنستان شکل گرفت. آنان در سال ۱۳۰۱ میلادی، به عنوان اولین کشوری که آئین مسیحیت را رسمیت بخشید، شناخته می‌شوند. جمعیت مهاجر ارمنی که در چندین مقطع در ایران سکنا گزیدند، به طور پراکنده در ایران زندگی می‌کنند. این مهاجرت‌ها بیشتر از قرن شانزدهم میلادی یعنی طی جنگ عثمانی با ایران آغاز شد. ارمنی‌ها طی مهاجرت خود به

جامعه اقلیت ایران را تشکیل می‌دهند و همان طوری که گفته شد از امکانات وسیع اجتماعی و فرهنگی برخوردارند. ارمنه طبق اصل نوزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که می‌گوید «مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد شد»، گذشته از امکانات عبادی یعنی مکان‌های خاص برای عبادت از دیگر امکانات ملی نیز به طور مساوی با دیگر هموطنان خود برخوردارند.

در هر حال جامعه ارمنی ایران در شرایط کنونی دارای امکانات زیر است:

۱. امکانات پارلمانی: ارمنه دو نماینده در مجلس شورای اسلامی دارند.
۲. امکانات کلیساهای: از مجموع قریب به ۲۵۰ کلیسای ایران، ۲۰۰ کلیسا متعلق به جامعه ارمنیان ایران است که با جمعیت ۱۲۰ هزار نفری در تهران، آن‌ها تنها در این شهر ۵۰ کلیسا دارند.
۳. مطبوعات: ارمنه ایران از قدیم‌الایام دارای مجله، روزنامه، نشریه هفتگی، روزانه، ماهانه و فصلنامه در کشور بوده‌اند که قدمت مجله لیک هم اینک به ۶۷ سال می‌رسد که نه تنها در ایران بلکه در ۴۰ کشور جهان خواننده دارد. تاکنون تعداد ۱۰۲ نشریه توسط این جامعه در کشور به ثبت رسیده که توسط مجامع مختلف ارمنی انتشار می‌یابد.
۴. دیگر امکانات آنان عبارت است از ۵۰ انجمن فرهنگی، ورزشی، خیریه در کشور به طور مثال باشگاه آراارات در تهران از جمله بزرگ‌ترین مراکز ورزشی کشور ماست که در اختیار انحصاری جامعه ارمنه کشور است و فینال مسابقات جامعه ارمنه در ماه گذشته توسط مقام ریاست جمهوری افتتاح شد.

۵۰ مدرسه خاص که در استفاده انحصاری جامعه

مناطق جلفا و از آنجا به مرکز ایران آمدند. کلیسای ارمنی از ابتدا از اصول عقاید کلیسای «سریانی» تبعیت می‌کرد و یکی از فرق مونوفیزیت‌ها به شمار می‌روند.

ارمنی‌ها برای عیسی جنبه بشری قائل نشده و گفته‌اند که حقیقت امر صرفاً الهی است و عنصر بشری عیسی در الوهیت وی مستهک و محو شده است.^{۱۳}

اینان در ابتدای قرن پنجم میلادی زبان ارمنی را به عنوان زبان نیایش جایگزین زبان سریانی کردند. شعارهای کلیسای ارمنی کاملاً با شعارهای کلیسای ارتدکس مطابقت دارد.^{۱۴} البته در دوران میسیونری در ایران جمعی از ارمنه به دو مذهب پروتستان و کاتولیک گرویدند که هم اینک کلیساهای مستقلی در ایران دارند. کلیسای ارمنه نظرات شورای نقیه، قسطنطنیه و افسوس را پذیرفته ولی به دلایل سیاسی و دینی نظرات شورای کالسدون را نپذیرفته و در شورایی که در دویین به سال ۵۰۶ میلادی بر پا شده، هم افکار نسطوریان و هم نتایج کالسدون را مردود شناخت. این کلیسا اکثریت جامعه اقلیت ایران را به خود اختصاص می‌دهد و تابع دو کلیسای بزرگ، یعنی کلیسای ارمنی اچمیادزین در ارمنستان و کلیسای انطلیاس در لبنان است. در ایران سه خلیفه‌گری تاریخی بزرگ در سه شهر تهران، اصفهان و تبریز دارند و از امکانات وسیع اجتماعی، ورزشی و فرهنگی برخوردارند که اجمالاً به آن‌ها اشاره می‌شود.

قبل از آن لازم به ذکر است که جمعیت کشور جمهوری اسلامی ایران بر اساس آخرین آمار قریب به ۶۱ میلیون نفر است که از این جمعیت ۹۹/۵۶ درصد را جامعه مسلمان و کمتر از نیم درصد را جامعه اقلیت‌های دینی تشکیل می‌دهد و با این احتساب کل جامعه اقلیت بالغ بر سیصد هزار نفر خواهد بود. ارمنه ایران هم اینک قریب به ۱۵۰ هزار نفر از

ارامنه است و مسلمانان حق شرکت در آن‌ها را ندارند، ولی بالعکس امکان ثبت نام دانش آموزان اقلیت در مدارس مردمی مسلمان وجود دارد.

جامعه ارامنه دارای تعداد زیادی خانه سالمندان، قبرستان‌های خاص، چاپخانه و چندین آثار فرهنگی و ملی است. از جمله می‌توان به کلیسای قره کلیسا، کلیسای وانک و موزه‌های آنان اشاره کرد. کلیسای وانک که در سال ۱۶۰۶ تأسیس شده است، معماری سنتی ایرانی دارد و از زمان تأسیس تاکنون ۳۲ خلیفه ارمنی یکی پس از دیگری و بدون وقفه به خود دیده است.

۲. کلیسای آشوریان

آشور یا آشور به بخشی از نژاد سامی اطلاق می‌شود که چند هزار سال پیش از میلاد مسیح از جنوب شبه جزیره عربستان به سرزمین عراق و بین‌النهرین آمد. آشوری‌ها پس از پذیرش مسیحیت، یک فرقه مذهبی که صرفاً جنبه ملی داشت برای خود ایجاد و آن را مستقل اعلام نمودند. کلیسای شرق آشور یا کلیسای پارس کلیسایی بود که از لحاظ اعتقادی به جامعه ارتدکسی وابسته بود. این کلیسا پیرو مذهب نسطوریوس، اسقف قسطنطنیه (۳۲۸-۴۳۱ م) است. پیروان مذهب نسطوریوس اعتقاد دارند که حضرت مسیح دو طبیعت انسانی و الهی یا لاهوتی و ناسوتی دارد، زیرا مسیح دو یا سه ماهه را نمی‌توان خدا خواند. این جامعه هم اینک علی‌رغم تاریخ ارتدکسی خود دارای فرقه کاتولیک و پروتستان نیز هستند و جمعیتی قریب به یک میلیون و دویست هزار نفر دارند و در عراق، ایران و ایالات متحده پراکنده هستند.

امکاناتی که این جامعه هم اینک در ایران دارند عبارت است از:

۱. پارلمانی: یک نماینده در مجلس شورای اسلامی جمهوری اسلامی ایران دارند.

۲. امکانات کلیسایی: تعداد کلیسای آشوریان یا به عبارت بهتر شرق آشور تنها در شهر ارومیه ۵۹ کلیسا و در تهران شش کلیسا است؛ که به این ترتیب تنها جامعه‌ای سی هزار نفری آشوریان ۶۵ کلیسا در ایران دارند و از این تعداد شش کلیسای آن به دوران ساسانی مربوط است.

۳. امکانات آموزشی، تفریحی، فرهنگی:

این جامعه علاوه بر استفاده از مدارس ملی که حق مسلم هر شهروند ایرانی است دارای مدارس مخصوص آشوری‌ها نیز هستند؛ که مهم‌ترین آن‌ها دو مدرسه دخترانه و پسرانه حضرت مریم و بهنام است. این جامعه همچنین ۲۷ نشریه، ۲۰ مرکز فرهنگی - اجتماعی، دوازده کمیته زنان، مهندسان... دارد. و همه ساله رهبر جهانی این فرقه یک تا دو ماه را در بین جامعه در ایران به سر می‌برد.

۴. کلیسای ارتدکس روس و کلیسای ارتدکس یونان

این دو کلیسای ارتدکسی که به مناسبت حضور اتباع روسی و یونانی درگذشته تأسیس شده همچنان فعال است. کلیسای نیکلاس مقدس روس هم اینک یک کشیش اعزامی از کلیسای مسکو دارد. این کشیش در تهران فعالیت رسمی دارد و رهبری معنوی قریب به چندین هزار مستشار عمرانی و صنعتی روس و بعضی از

◀ **بشارت ظهور عیسی (ع) را برای اولین بار در تاریخ قدیم ایرانیان در کتاب جاماسب نامه منسوب به جاماسب حکیم، که رساله‌ای فارسی و مشتمل بر سؤال و جواب بین گشتاسب شاه و جاماسب حکیم رد و بدل شده است، می‌توان یافت.**

◀ **آشنایی ایرانیان با آئین مسیحیت سابقه‌ای بسیار دیرینه دارد و ایرانیان در استقبال از این آئین آسمانی نقش به‌سزایی ایفا نموده‌اند**

◀ **طبق مبانی حقوق اسلامی، آزادی مراسم و شعائر دینی، امنیت معابد و اماکن مقدسه، حرمت شخصیت‌های روحانی، آزادی انتخاب مسکن، استقلال قضایی، فعالیت‌های اقتصادی و آزادی در روابط اجتماعی، در حکومت اسلامی تضمین شده است.**

خانواده‌های روسی در ایران را به عهده دارد. نامبرده از ایران بر دیگر اتباع مسیحی روس در منطقه خلیج فارس نیز نظارت دینی دارد.

ب. کلیسای کاتولیک

آشنایی با کلیسای کاتولیک در ایران، گذشته از شناخت اجمالی آن، بیشتر به قرن شانزدهم میلادی مربوط می‌شود و آن هنگامی است که نسطوریان به دو فرقه تقسیم می‌شوند: یکی به نام کلدانیان که در سال (۱۵۵۵ م) پاپ اعظم ژول سوم برای آن‌ها اسقف تعیین می‌کند و فرقه دیگر همان نسطوریانی هستند که به کلیسای شرق آشور وفادار می‌مانند. در هر حال جامعه کاتولیک زیر نظر یک شورای اسقفی اداره می‌شود که ۱۳ کشیش دارد و شامل سه جمعیت مشخص ذیل است که اجمالاً به آن پرداخته می‌شود:

۱. جامعه کاتولیک ارمنی

قدمت این کلیسا در ایران به چهار قرن قبل، یعنی دوران حکومت صفویه می‌رسد که از میسیونرهای جوامع دینی کاتولیک برنامه‌های تبلیغی و میسیونری خود را در بین ارامنه ایرانی آغاز نمودند. اعضای پیرو این کلیسا ۱۲۰۰۰ ارمنی است. جامعه کاتولیک ارمنی هشت کلیسا، چهار مکان تربیتی و ورزشی، شش مرکز آموزشی و یک قبرستان اختصاصی دارند.

۲. جامعه کاتولیک آشوری کلدانی

هم اینک این کلیسا با رعایت تمام اعتقاد کاتولیکی، تنها در انجام مراسم عبادی خود با دیگر جوامع یک کاتولیک تفاوت دارد. پیروان این فرقه، مراسم عبادی خود را به زبان آشوری انجام می‌دهند. این جامعه در ایران هشت کلیسای فعال دارد و ۱۳ هزار پیرو خود را به خود اختصاص داده است.

۳. جامعه کاتولیک لاتین

این کلیسا بیشتر به اتباع خارجی اختصاص داشت که در حین مأموریت، جهت انجام مراسم دینی به تأسیس کلیسا مبادرت نمودند و سابقه آن به سال ۱۶۳۰ میلادی باز می‌گردد. در این کلیساها، به طور مرتب، روزهای یکشنبه مراسم دینی برپا می‌شود و از مجموع اتباع کشورها جمعیت‌هایی از فرانسوی‌ها، ایتالیایی‌ها، هلندی‌ها و لهستانی در آن شرکت می‌کنند. طبق آمارهای که در سال ۱۳۷۰ خلیفه گری کاتولیک در ایران به ثبت رسانده است، تعداد اعضای این کلیساها دو تا دو هزار و پانصد نفر است و جمعی صاحب ۹ کلیسا هستند.

ج. کلیساهای پروتستان

از قرن نوزدهم و با ورود هیئت میسیونری از انگلیس و آمریکا به ایران، مذهب پروتستانی به جامعه مسیحیان سنتی معرفی شد و از آنجایی که هدف اول میسیونری در ایران جوامع سنتی مسیحی و بعضاً یهودی بود، بیشترین تلاش آن‌ها صرف تغییر مذهب این جوامع می‌شد. این میسیونرها توانستند با فعالیت‌های گسترده، چندین شاخه پروتستانی در ایران ایجاد نمایند. در زیر به اهم این شاخه‌ها اشاره می‌شود:

۱. کلیسای انجیلی ایران (پرزبیتری)

اعتقاد این کلیسا بر پایه اصول عقاید کالوین بنا گردیده و پیروان آن معتقدند که عیسی مسیح برحسب

پیش‌گویی‌های عهد عتیق از مریم باکره متولد و سپس مصلوب و مدفون شد. آنها معتقدند که وی روز سوم از میان مردگان برخاست و بعد از چهل روز به آسمان رفت و مجدداً رجعت می‌نماید. آن‌ها همچنین به روز رستاخیز و داوری و روح‌القدس اعتقاد دارند.

کلیساهای انجیلی در ایران سه زبان عبادتی جداگانه دارند که هر یک از آن‌ها دارای تشکیلات کلیسایی مخصوص به خود هستند. این سه گروه عبارتند از:

الف - کلیسای انجیلی آشوری‌زبانان

ب - کلیسای انجیلی ارمنی‌زبانان

ج - کلیسای انجیلی فارسی‌زبانان

سه جمعیت فوق، هر کدام شش نماینده تعیین می‌کنند و این کلیسا زیر نظر یک شورای هجده نفره که عالی‌ترین مرجع کلیسای انجیلی است اداره می‌شود. این جامعه جمعیتی قریب به پنج هزار نفر دارد و در کل کشور صاحب ۱۴ کلیسا است.

۲. کلیسای اسقفی ایران (انگلیکان)

دایره اسقفی که فعالیت خود را از قرن نوزدهم در ایران آغاز کرد، به خدای واحد حقیقی، پدر، پسر و روح‌القدس، تولد مسیح از مریم باکره، مصلوب شدن و قیام مسیح از مردگان و صعودش به آسمان و بازگشت دوباره او، روزداری، وجود گناه و لزوم توبه به نام عیسی مسیح و تعمید اطفال اعتقاد دارد. جمعیت پیروان این کلیسا حدود ۸۰ نفر است. آنها سه کلیسا در شهرهای اصفهان، تهران و شیراز دارند.

۳. کلیسای جماعت ربانی (یا پنطیکاست)

این کلیسا در سال ۱۹۵۸ در ایران تأسیس شد و از همان ابتدای امر به شورای عمومی جماعت ربانی ایالات متحده آمریکا وابسته بود. این کلیسا به تکلم به

زبان‌های آسمانی اعتقاد دارد. این تکلم را نشانه تعمید به روح‌القدس می‌داند. همچنین این کلیسا به اعضای خود اجازه می‌دهد که فیوضات و تجارب روحانی و تحولات درونی خود را در زندگی بیان کنند.

این جمعیت دارای ۳ کلیسا در تهران است و صاحب بعضی از اجتماعات محدود در منازل خود می‌باشد و جمعاً دارای ۱۰ کشیش، ۲۰ خادم کلیسایی و جمعیت پیروان آن قریب به دو هزار نفر در سراسر ایران است.

۴. کلیسای ادونتیست‌های روز هفتم ایران

این کلیسا در سال ۱۹۱۱ در ایران تأسیس شد و پیروان آن فرقه‌ای از مسیحیان پروتستان هستند که روز هفتم را تعطیل می‌کنند و در ضمن با کلیسای انجیلی در ایران همکاری نزدیک دارند. پیروان این کلیسا به تعلیم کتاب مقدس و ده احکام و بازگشت زودرس عیسی مسیح اعتقاد دارند و خود را برای این بازگشت بزرگ آماده می‌سازند و این آمادگی را در دوری از پلیدی‌ها، حفظ و حراست روح و جان و دوری از گوشت ناپاک و مشروبات الکلی و دخانیات و اجتناب از گفتار ناپسند و ناشایست می‌دانند.

این کلیسا در ایران توسط یک شورای دینی اداره می‌شود و دارای شش کلیسای فعال و غیرفعال است و جمعیت آن‌ها قریب به ۷۰ نفر است.

موقعیت حقوقی

طبق مبانی حقوق اسلامی، آزادی مراسم و شعائر دینی، امنیت معابد و اماکن مقدسه، حرمت شخصیت‌های روحانی، آزادی انتخاب مسکن، استقلال قضایی، فعالیت‌های اقتصادی و آزادی در روابط اجتماعی، در حکومت اسلامی تضمین شده است.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تبلور عملی تمامی مبانی نظری و اعتقادی اسلام در خصوص اقلیت‌های دینی است. اقلیت‌های دینی در کشور بیگانه تلقی نمی‌شوند و طبق قوانین موجود یکی از جمعیت‌های رسمی کشور هستند و طبق اصل نوزدهم قانون اساسی «مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند این‌ها سبب امتیاز نخواهند شد» و همان طوری که در قسمت قبلی اشاره شد، جامعه اقلیت کشور ما، عمدتاً از اقوام ارمنی و آشوری و دیگر اقوام و قباایل ایرانی و غیرایرانی هستند که امروز همه با نام مردم ایران شناخته می‌شوند و هر کدام از آنان حقوقی چون دیگران دارند. گذشته از اصل کلی فوق جامعه اقلیت ایران پنج اصل از اصول قانون اساسی را به خود اختصاص داده است که عبارتند از:

۱. اصل سیزدهم:

ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی تنها اقلیت دینی شناخته می‌شوند که در حدود قانون در انجام مراسم دینی خود آزادند و در احوال شخصی و تعلیمات دینی بر طبق آئین خود عمل می‌کنند.

آنچه از این قانون مستفاد است:

الف. زرتشتیان، کلیمیان و مسیحیان ایرانی‌اند و حکم بیگانه در خصوص آنان چون اتباع بیگانه در کشور اطلاق نمی‌شود.

ب. حدود قانونی که برای تمامی ملت ایران منظور است، در خصوص آنان نیز رعایت می‌شود.

ج. آنان در انجام مراسم خود، طبق آنچه فرهنگ و سنت آنان ایجاب می‌کند آزادند. این آزادی در خصوص انجام مراسم عبادی، ازدواج، فرهنگ قومی و قبیله‌ای، پوشیدن لباس مسیحی و دیگر آداب و رسوم است.

د. احوال شخصی‌ای که گویای ویژگی‌های دینی و فرهنگی است.

ه. آموزش تعلیمات دینی، چه به پیروان خود و چه در تعلیم و آموزش فرزندان و تأسیس مراکز آموزشی و تعلیماتی صدق می‌کند.

۲. اصل چهاردهم:

به حکم آیه «لا ینهاکم الله عن الذین لم یقاتلوکم فی الدین و لم یخرجوکم من دیارکم ان تیزوهم و تقسطوا الیهم ان الله یحب المقسطین»^{۱۵}، دولت جمهوری اسلامی ایران و مسلمانان موظفند نسبت به افراد غیرمسلمان با اخلاق حسنه و قسط و عدل عمل نمایند و حقوق انسانی آن‌ها را رعایت کنند. این اصل در حق کسانی اعتبار دارد که بر ضد اسلام و جمهوری اسلامی ایران توطئه و اقدام نکنند.

در این اصل دو نهاد، یعنی جامعه و دولت، موظف به رعایت اخلاق، عدالت و حقوق اقلیت‌های دینی‌اند و خلاف آن نقض قانون اساسی کشور است.

۳. اصل پانزدهم:

... استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آن‌ها در مدارس در کنار زبان فارسی آزاد است.

تا قبل از انقلاب اسلامی، استفاده از زبان و ادبیات قومی و دینی برای مسیحیان ممنوع بود و پس از انقلاب

اسلامی مسیحیان توانستند در مجامع و محافل دینی و فرهنگی از زبان خود استفاده نمایند.

۴. اصل بیست و ششم:

«احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های سیاسی و صنفی و انجمن‌های اسلامی و اقلیت‌های دینی شناخته شده آزادند؛ مشروط به این که اصول استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساس جمهوری اسلامی را نقض نکنند. هیچ‌کس را نمی‌توان از شرکت در این جمع‌ها منع کرد یا به شرکت در یکی از آن‌ها مجبور ساخت.»

* این اصل ضامن امکان تأسیس حزب، جمعیت، گروه دینی و انجام فعالیت‌های آزاد دینی و سیاسی آنان است.

۵. اصل شصت و چهارم

«تعداد نمایندگان مجلس شورای اسلامی دویست و هفتاد نفر است و از زمان همه‌پرسی سال ۱۳۶۸ (۱۹۸۹ میلادی) پس از هر ده سال، با در نظر گرفتن عوامل انسانی، سیاسی، جغرافیایی و نظایر آن، حداکثر بیست نماینده می‌تواند اضافه شود. زرتشتیان و کلیمیان هر کدام یک نماینده و مسیحیان آشوری و کلدانی مجموعاً یک نفر نماینده و مسیحیان ارمنی جنوب و شمال هر کدام یک نماینده انتخاب می‌کنند.» در مجموع، جامعه اقلیت ایران در مجلس شورای اسلامی پنج نماینده دارد.

در توضیح این اصل لازم است اصل هفتاد و چهارم را اضافه کنم که می‌گوید «هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول است و حق دارد در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر نماید». که با این وصف نماینده یک جامعه اقلیت که جهت ورود به مجلس از جامعه خود تنها ۵۰۰۰ رأی دارد، دارای همان اختیاراتی است که یک نماینده با قریب یک میلیون و نیم رأی دارد و هر نماینده اقلیت، طبق اصل شصت و هفتم نمایندگان اقلیت‌ها سوگند در مجلس را به کتاب آسمانی خود یاد می‌کند. گذشته از آنچه در اصول قانون اساسی برای این جوامع آمده است، دیگر قوانین و مقررات کشوری هر کدام به مقتضای شرایط این جامعه برای آنان طبق آنچه رضایت و میل باطنی آنان است و با مشارکت و مشاورت فعال خودشان یا نمایندگان آنان، اقدام به تدوین و تصویب قوانینی می‌کند که تأمین‌کننده خواست آن‌ها باشد.

یک مقایسه

جهت وضوح و شفاف شدن مطالب فوق علاقمند توجه شما را به مقایسه‌ای در دو موقعیت خاص جامعه مسیحیان ارمنی در ایران جلب نمایم:

الف: میزان بهره‌بری از امکانات عبادی:

جمعیت مسلمانان در جمهوری اسلامی ایران هم اکنون قریب شصت میلیون و اندی است که این جامعه جهت برگزاری مراسم دینی خود تنها ۵۷۸۷۷ مسجد دارند یعنی به طور متوسط به هر ده هزار نفر یک مسجد تعلق می‌گیرد در حالیکه تنها جمعیت ارمنه که اکثریت جامعه اقلیت را تشکیل می‌دهند هر ۷۵۰ نفر یک کلیسا داشته و دیگر جوامع اقلیت‌ها بعضاً با داشتن جمعیتی

کمتراز یک صد نفر سه کلیسای رسمی و دایر در کشور دارند که در مجموع امکانات عبادی این جامعه قریب ۱۶ برابر جامعه مسلمان کشور است.

ب: استفاده از امکانات ورزشی:

به عنوان یک نمونه (که از مرکز آمار تأسیسات ورزشی ایران گرفته شده است) امکانات ورزشی در کشور ما برای هر ایرانی (اعم از مسلمان و یا غیرمسلمان) تنها ۱/۵ متر فضای ورزشی است. در حالیکه جامعه ارمنه ایران ضمن استفاده از این حق ملی خود به عنوان یک شهروند ایرانی در ازای هر نفر ۵ متر فضای ورزشی اختصاصی دارند که با این احتساب هر فرد اقلیت ارمنی در کشور از ۶/۵ متر امکانات ورزشی برخوردار است که میزان آن نزدیک به ۵ برابر هموطن مسلمان خود است که بسیاری از هزینه‌های نگهداری آن از بودجه‌های سراسری کشور هزینه می‌گردد.

متقابلاً جامعه اقلیت کشور ما، با درک عمیق از شرایط تاریخی و امروزی خود، هم‌اینک در یک جو پر از تفاهم و درک متقابل و توأم با احترام به دیگر هموطنان خود، همزیستی مسالمت‌آمیز دارند. آنان امروز در تمامی صحنه‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی کشور حضور داشته و در تمامی شرایط سخت و دشوار و همچنین در شادمانی‌های ملی، میان مردم بوده‌اند. مشارکت سیاسی و اجتماعی جامعه اقلیت و همچنین حضور آن‌ها در صحنه سازندگی کشور بسیار چشمگیر بوده است. □

والسلام

پانویست:

- ۱ - دایرةالمعارف مصاحب. جلد اول، ص ۷۲۰
- ۲ - پیش‌گویی‌های جاماسب در کتابی به نام آبانگار جاماسبیک آمده قبر جاماسب حکیم هم‌اکنون برفراز تپه‌ای در خفر از توابع شهرستان جهرم است. این کتاب به اهتمام مسینا با شرح و ترجمه ایتالیایی منتشر شده است. (ژو ۱۹۳۹)
- ۳ - بومیس، لوی. تاریخ کیش زرتشت. ترجمه همایون صنعتی‌زاده. ناشر: توس، ۱۳۷۵، ص ۵۵۶.
- ۴ - Baltasar
- ۵ - Gaspar
- ۶ - Melchior
- ۷ - سفرنامه مارکوپولو. ترجمه حبیب‌الله صحیحی. بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۵۰، ص ۳۳.
- ۸ - انجیل: اعمال رسولان، باب دوم.
- ۹ - تاریخ کلیسای قدیم ایران: وم. میلر، انتشارات نور جهان.
- ۱۰ - همانا آنها که ایمان آوردند و آنان که یهودی، مسیحی و صابئی شدند چنانچه ایمان به خدا و روز آخرت داشته باشند و عمل صالح انجام دهند بر آنان هیچ حزن و اندوهی نیست. (سوره ۲، آیه ۵۹)
- ۱۱ - سوره ۵، آیه ۸۵، بیشترین دوستی با اهل ایمان را آن‌هایی دارند که گویند ما مسیحی هستیم و آنان مخصوصاً کشیشان و راهبان مسیحی هستند که سرکشی نمی‌کنند.
- ۱۲ - طبقات الشافعیه - سیکی ج ۱، ص ۲۶۸ (هر کسی یک انسانی از اهل کتاب را آزار دهد چون آن است که مرا آزرده باشد)
- ۱۳ - راتین، اسماعیل. ایرانیان ارمنی، ص ۱۰.
- ۱۴ - مولند اینار: جهان مسیحیت، ترجمه محمداقبر انصاری، ص ۵۰.
- ۱۵ - سوره ممتحنه، آیه ۸.

گزارش همایش

دومین اجلاس گفتگوی اسلام و مسیحیت انگلیکن طی روزهای ۲۶ - ۲۴ آذر ماه سال ۱۳۷۷ توسط دبیرخانه گفتگوی بین ادیان در محل سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی برگزار گردید. این کنفرانس مورد توجه جامعه علمی و فرهنگی حوزه و دانشگاه، اندیشمندان مسلمان و جامعه اقلیت، کلیه نمایندگان جامعه اقلیت در مجلس شورای اسلامی، رهبران کلیساها، کینسه‌های کلیمی و کشت‌های زرتشتی و علاقه‌مندان به این گفتگوها واقع گردید.

این کنفرانس در تداوم مباحث هرمنوتیکی در اسلام و مسیحیت است که از طرف دبیرخانه گفتگوی بین ادیان سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و دانشکده مطالعات مسیحی - اسلامی سلی اوک برنامه‌ریزی شده و همچنان به عنوان یک فعالیت علمی و پژوهشی دنبال می‌شود. در جلسه‌ای که قبلاً یعنی در سال ۱۳۷۱ در بیرمینگهام انجام شد، مباحث تفسیر، تبیین مفاهیم کلام خدا و حجت تفسیر و کلام خدا مورد بررسی قرار گرفت که اینک در تداوم همان گفتگوها «عدالت اجتماعی و فقر» مورد بحث قرار گرفت که اندیشمندان مسلمان و مسیحی به آن پرداختند. در این سلسله گفتگوها بعد از مراسم افتتاحیه، سخنرانان به طور خلاصه مسائلی به شرح زیر عنوان نمودند:

ابتدا آیه‌الله سید محمد خامنه‌ای در مقاله‌ای تحت عنوان «مبانی عدالت اجتماعی در قرآن کریم و نقش آن در تأسیس تمدن اسلامی» منظور از عدالت اجتماعی را رسیدن هر کس به حقوق، امنیت و آزادی دانسته، دستاورد عدالت اجتماعی را در سه محور: به وجود آوردن آزادی و استقلال، ایجاد رفاه و امنیت، و به ارمغان آوردن جهان‌بینی و فرهنگ، خلاصه کرد و اظهار داشت که: عوامل فوق همان «تمدن» است و جامعه اسلامی می‌تواند از طریق تأمین آزادی، مساوات و اعطای حقوق بشری، عدالت اجتماعی ایجاد کند.

سپس دکتر محسن خلیجی در مقاله‌ای تحت عنوان «نقش توحید در عدالت اجتماعی - اقتصادی» نشان داد که توحید به معنای یک عقیده و عمل در نتیجه ایمان در دو زمینه به ایجاد عدالت و برخورداری و مقابله با فقر و بی‌عدالتی می‌پردازد. اولاً زمینه عدالت و مشارکت که در نتیجه برخورداری را بوجود می‌آورد و با تکیه بر اینکه خداوند انسان را برای بقا آفریده است و دنیا را مقدمه این زندگی ابدی معرفی می‌کند و بر این نکته تکیه دارد که انسان خلیفه خدا در روی زمین و